

Jesenske ekonomske prognoze Komisije 2024: skroman rast EU gospodarstva u uvjetima dezinflacije i rasta nesigurnosti

Davor Galinec*

Europska Komisija objavila je na konferenciji za tisak održanoj 15. studenog 2024. Jesenske ekonomske prognoze 2023. Gospodarstvo Unije nakon duljeg razdoblja stagnacije ponovo bilježi skroman rast u uvjetima smanjenja inflacije. Smatra se da će domaća potražnja i dalje poticati gospodarski rast, a izvoz i uvoz bi se tijekom 2025. i 2026. trebao povećavati jednakom dinamikom. Cjenovni pritisci prisutni su kod usluga, a nezaposlenost je smanjena na rekordno nisku razinu. Fiskalni deficiti će se i dalje smanjivati, međutim povećani su nesigurnost i negativni rizici za prognozirane izglede uslijed dugotrajnih sukoba u nekim dijelovima svijeta. Daljnje jačanje protekcionističkih mjera trgovinskih partnera moglo bi poremetiti globalnu trgovinu, što bi negativno utjecalo na izrazito otvoreno gospodarstvo EU-a. U nastavku slijedi prikaz glavnih nalaza Jesenske ekonomske prognoze 2024., s naglaskom na prognoze hrvatskog gospodarstva.

Jesenske ekonomske prognoze Komisije 2024. objavljene su 15. studenoga 2024. i obuhvaćaju vremensko razdoblje 2024.-2026. za EU kao cjelinu (EU-27N), Europodručje (EP-20) i pojedinačno za svaku državu članicu¹. Na prigodnoj tiskovnoj konferenciji² povodom objave prognoza, g. Valdis Dombrovskis, izvršni potpredsjednik Komisije zadužen za gospodarstvo u interesu građana, izjavio je da bi se gospodarski rast sljedeće godine trebao ubrzati zahvaljujući povećanoj kupovnoj moći, i dalje rekordno niskoj nezaposlenosti i očekivanom intenziviranju ulaganja. No, obzirom na današnju veliku geopolitičku nesigurnost i brojne rizike, Dombrovskis smatra da se ne smijemo opustiti, odnosno da moramo rješavati dugotrajne strukturne izazove, povećati produktivnost i pobrinuti se da šire gospodarstvo EU-a ostane globalno konkurentno. Pri tome je bitno da države članice provedu sve reforme i ulaganja iz svojih planova za oporavak i otpornost te da smanje javni dug u skladu s novim fiskalnim pravilima.

Povjerenik za gospodarstvo g. Paolo Gentiloni izjavio je da se Europsko gospodarstvo polako oporavlja, da se inflacija i dalje smanjuje, privatna potrošnja i ulaganja rastu, a stopa nezaposlenosti rekordno je niska te da će stoga rast u iduće dvije godine biti sve brži. Naglašava i da na buduće izglede negativno utječu strukturni izazovi i geopolitički

ka nesigurnost te da će države članice morati balansirati između smanjenja duga i potpore rastu, a u tome će im pomagati novi okvir gospodarskog upravljanja i nastavak provedbe instrumenta NextGenerationEU. U cilju povećanja potencijalnog rasta i prebrođivanja sve većih geopolitičkih rizika, Gentiloni smatra da će biti najvažnije ojačati konkurentnost ulaganjima i strukturnim reformama.

Jesenske ekonomske prognoze 2024.-2026. za EU-27N i EP-20

Nakon duljeg razdoblja stagnacije gospodarstvo EU-a ponovno bilježi skroman rast, a nastavlja se i proces dezinflacije. Početak rasta zabilježen je u prvom tromjesečju 2024., nakon čega je gospodarstvo EU-a nastavilo stabilno, iako sporije, rasti i u drugom i u trećem tromjesečju 2024. Rast zaposlenosti i oporavak realnih plaća pozitivno su se odrazili na porast raspoloživog dohotka, ali je razina potrošnje kućanstava suzdržana. Uslijed i dalje visokih troškova života i povećane nesigurnosti nakon izloženosti brojnim ekstremnim šokovima, uz financijske poticaje za štednju u kontekstu visokih kamatnih stopa, kućanstva su mogla uštedjeti sve veći dio dohotka. Istovremeno, ulaganja su podbacila: u prvoj polovini 2024. došlo je do općeg smanjenja u većini država članica i gotovo svih kategorija imovine. U ovom trenutku čini se da suzdržanost u potrošnji kućanstava popušta: uz postupni oporavak kupovne moći zbog porasta plaća i smanjenje kamatnih stopa, očekuje se njezin daljnji rast. Oporavak ulaganja očekuje se zahvaljujući snažnim korporativnim bilancama, oporavku dobiti i poboljšanju uvjeta kreditiranja. S druge strane, Mehanizam za oporavak i otpornost i drugi fondovi EU-a potaknut će i rast javnih ulaganja u razdoblju obuhvaćenom prognozom. Rast domaće potražnje i dalje će poticati gospodarski rast tijekom 2025. i 2026., kada će i očekivane stope rasta izvoza i uvoza biti podjednake, što upućuje

* Doc.dr.sc. Davor Galinec, direktor Direkcije, Direkcija za opću ekonomsku statistiku i statističke informacijske sustave, Hrvatska narodna banka. Stavovi autora izneseni u ovom radu isključivo su osobni i stručni stavovi autora i ne odražavaju nužno stavove institucije u kojoj je zaposlen niti drugih institucija koje se spominju u radu, niti ih na bilo koji način obvezuju.

¹ Dostupno na engleskom jeziku na: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/7173e7c9-3841-4660-8d6a-a80712932f81_en?filename=ip296_en.pdf

² Priopćenje s tiskovne konferencije dostupno je na hrvatskom jeziku na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/hr/ip_24_5787/IP_24_5787_EN.pdf

na neutralan doprinos neto salda vanjske trgovine gospodarskom rastu.

Shodno tome, u Jesenskoj prognozi 2024 predviđa se rast BDP-a u 2024. od 0,9 % u EU-u i 0,8% u europodručju (Tablica 1), što je na razini EU-27N za -0,1 postotni bod niže u odnosu na predviđanja iz Proljetne prognoze Komisije iz travnja 2024., dok je prognoza rasta za europodručje ostala nepromijenjena. Predviđa se da će u 2025. BDP EU-a porasti na 1,5 %, što je za -0,1 postotni bod niže u odnosu na Proljetne prognoze Komisije iz travnja 2024. Isto tako, predviđa se da će rast BDP-a u europodručju biti nešto niži i iznositi 1,3 %. (smanjenje za -0,1 p.b. u odnosu na prethodne proljetne prognoze). Očekivani gospodarski rast u 2026. trebao bi se povećati na 1,8 % u EU-u i 1,6 % u europodručju.

Dezinflacijski proces koji je počeo krajem 2022. nastavlja se unatoč blagom porastu inflacije u listopadu, ponajviše zbog cijena energije. Cjenovni pritisci u području usluga i dalje su visoki, ali se predviđa da će se od početka 2025. ublažiti zbog usporavanja rasta plaća i očekivanog povećanja produktivnosti te zbog negativnog učinka baznog razdoblja. Time se priprema teren za pad inflacije krajem 2025. u europodručju, a 2026. u EU-u. Ukupna inflacija u europodručju trebala bi se u 2024. u odnosu na 2023. više nego prepoloviti, s 5,4 % u 2023. na 2,4 %, u 2024., a zatim se postupno smanjiti na 2,1 % u 2025. i 1,9 % u 2026. Što se tiče inflacije u EU-27N, proces dezinflacije u 2024. biti će još izraženiji: ukupna inflacija će s 6,4 % u 2023. pasti na 2,6 % u 2024. te će se nastaviti smanjivati na 2,4 % u 2025. i 2,0 % u 2026.

Stanje na tržištima rada u Uniji solidno se je držalo u prvoj polovini 2024., a očekuje se da i dalje ostane snažno. Očekuje se nastavak rasta zaposlenosti u EU-u, iako nešto sporiji: u 2024. je bio 0,8 % (0,9 % u europodručju), a u 2026. se očekuje da bude 0,5 % (0,6 % u europodručju). U listopadu je stopa nezaposlenosti u EU-u dosegla novu povijesno nisku razinu od 5,9 %. Predviđa se da će za 2024. biti 6,1 % (6,5 % u europodručju), a da će nakon toga polako pasti na 5,9 % u 2025. i 2026. (6,3 % u europodručju).

Pozitivan saldo tekućeg računa platne bilance EU-27N trebao bi se povećati s 2,6% BDP-a u 2023. na 3,6% BDP-a u 2024., nakon čega bi slijedilo smanjenje na 3,4% u 2025. te 3,3% u 2026. Očekivani suficit salda tekućeg računa platne bilance u odnosu na BDP na razini europodručja povećat će se s 2,5% u 2023. na 3,8% u 2024., nakon čega bi slijedilo smanjenje na razinu od 3,6% u 2025. i 2026.

Tablica 1: Jesenske ekonomske prognoze Komisije za EU-27N i EP-20 za razdoblje 2024.-2026.

Međugodišnje stope rasta* i u % BDP-a**	Ostvarenje			Jesenska prognoza EK		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
EU-27N						
Realni BDP*	6,3	3,5	0,4	0,9	1,5	1,8
Stopa nezaposlenosti***	7,1	6,2	6,1	6,1	5,9	5,9
Inflacija (HICP)*	2,9	9,2	6,4	2,6	2,4	2,0
Saldo tekućeg računa platne bilance**	3,2	0,9	2,6	3,6	3,4	3,3
Saldo konsolidirane opće države (ESA 2010)**	-4,6	-3,2	-3,5	-3,1	-3,0	-2,9
Proračunski prihodi	46,5	46,0	45,5	46,1	46,3	46,2
Proračunski rashodi	51,1	49,2	49,0	49,2	49,3	49,1
Izdaci za kamate (opća država)**	1,4	1,6	1,7	1,9	2,0	2,0
Izdaci za investicije (opća država)**	3,4	3,3	3,5	3,7	3,8	3,8
Dug konsolidirane opće države (ESA 2010)**	88,3	83,9	82,1	82,4	83,0	83,4
EP-20						
Realni BDP*	6,3	3,5	0,4	0,8	1,3	1,6
Stopa nezaposlenosti***	7,8	6,8	6,6	6,5	6,3	6,3
Inflacija (HICP)*	2,6	8,4	5,4	2,4	2,1	1,9
Saldo tekućeg računa platne bilance**	3,6	1,1	2,5	3,8	3,6	3,6
Saldo konsolidirane opće države (ESA 2010)**	-5,1	-3,5	-3,6	-3,0	-2,9	-2,8
Proračunski prihodi	46,9	46,5	45,9	46,5	46,7	46,6
Proračunski rashodi	52,0	50,0	49,5	49,5	49,6	49,4
Izdaci za kamate (opća država)**	1,4	1,7	1,7	1,9	2,0	2,1
Izdaci za investicije (opća država)**	3,2	3,1	3,3	3,5	3,5	3,5
Dug konsolidirane opće države (ESA 2010)**	95,7	91,2	88,9	89,1	89,6	90,0

*** - u % ukupne radne snage

Izvor: Jesenske ekonomske prognoze Komisije 2024

U sferi javnih financija, mnoge države članice nastoje smanjiti svoj udio duga države u BDP-u, što se najuspješnije postiže smanjenjem tekućih državnih deficita jer se smanjuje potreba za novim zaduživanjem države. Stoga se očekuje da će se udio deficita opće države u BDP-u na razini EU-27N smanjiti s 3,5% u 2023., na 3,1 % u 2024., odnosno na 3,0 % u 2025. Predviđa se da će u 2026. pozitivan gospodarski zamah dodatno smanjiti taj deficit na 2,9%. Udio fiskalnog deficita u BDP-u u europodručju smanjit će se s 3,0% u 2024. na 2,9% u 2025., odnosno 2,8% u 2026.

S druge strane, predviđa se da će ukupni udio duga u BDP-u EU-27N ipak porasti s 82,1% u 2023. na 83,4% u 2026. Povećanje tog udjela (koji je od 2020. do 2023. smanjen za gotovo 10 postotnih bodova) odraz je učinka i dalje visokih primarnih deficita i rastućih rashoda za kamate, koji se zbog smanjenja inflacije više ne kompenziraju visokim rastom nominalnog BDP-a. Predviđa se da će u europodručju državni dug porasti s 88,9 % BDP-a u 2023. na

90 % BDP-a u 2026. U razdoblju 2024.-2026. predviđa se blago povećanje udjela proračunskih prihoda u BDP-u na razini EU-27N (s 45,5% u 2023. na 46,1% u 2024. te 46,3% u 2025. i 46,2% u 2026.) i EP-20 (s 45,9% u 2023. na 46,5% u 2024. te 46,7% u 2025. i 46,6% u 2026.), uz istovremeno blago smanjenje udjela proračunskih rashoda u BDP-u za EU-27N (s 49,2% u 2024. na 49,1% u 2026.) i EP-20 (s 49,5% u 2024. na 49,4% u 2026.), što u konačnici pozitivno utječe na smanjenje fiskalnog deficita. Na rashodnoj strani je u razdoblju 2024.-2026. vidljivo blago povećanje udjela u BDP-u kod pozicije izdataka za plaćanja kamata na državni dug (za 0,1 postotni bod u EU, odnosno za 0,2 postotna boda u europodručju) te rashoda za državne investicije (za 0,1 postotni bod u EU, dok će udio kod europodručja ostati nepromijenjen na razini 3,5% BDP-a).

Na gospodarske izgledе Europske unije i europodručja tijekom razdoblja prognoze i dalje utječu povećana nesigurnost i negativni rizici za izgledе. Dugotrajni agresivni rat Rusije protiv Ukrajine i intenziviranje sukoba na Bliskom istoku povećavaju geopolitičke rizike i opasnost za europsku energetska sigurnost. Daljnje jačanje protekcionističkih mjera trgovinskih partnera moglo bi poremetiti globalnu trgovinu, što bi negativno utjecalo na izrazito otvoreno gospodarstvo EU-a. Na unutarnjem planu bi se zbog političke nesigurnosti i strukturnih izazova u proizvodnom sektoru moglo nastaviti slabljenje konkurentnosti, što bi opteretilo rast i tržište rada. Nadalje, kašnjenje u provedbi Mehanizma za oporavak i otpornost ili učinak fiskalne konsolidacije veći od očekivanog mogli bi još više otežati nastavak rasta. Naposljetku, nedavne poplave u Španjolskoj pokazuju dramatične posljedice koje sve češće i veće prirodne opasnosti mogu imati za okoliš i pogođene ljude, ali i za gospodarstvo.

Jesenske ekonomske prognoze 2024.-2026. za Republiku Hrvatsku

Komisija je u sklopu Jesenskih ekonomskih prognoza objavila i poglavlje koje se odnosi na makroekonomske prognoze koje se odnose na Republiku Hrvatsku³. Predviđa se snažan rast hrvatskog BDP-a od 3,6% u 2024., 3,3% u 2025. i 2,9% u 2026., koji je uglavnom potaknut snažnom potrošnjom kućanstava i ulaganjima (Tablica 2). Prognozirane stope rasta za 2024. i 2025. više su za 0,3 i 0,4 postotna boda u odnosu na stope koje je Komisija objavila u proljetnim prognozama 2024. iz travnja ove godine. Prema procjenama Komisije, s očekivanom rastom realnog BDP-a od 3,6% u 2024. Hrvatska će biti drugorangirana među državama s najvećim rastom u Europskoj uniji: najveći rast će biti ostvaren u Nizozemskoj (5%), dok će Hrvatska i Cipar ostvariti rast od po 3,6%.

Predviđanje da će BDP Hrvatske u 2024. porasti za 3,6% temelji se na spoznajama i očekivanjima da će rast uglavnom biti potaknut privatnom potrošnjom, snažnim rastom realnih plaća i zaposlenosti te održivim ulaganjima. Očekuje se rast državne potrošnje, uglavnom zbog sve-

obuhvatne reforme plaća u javnom sektoru kojom su se znatno uskladile javne plaće u institucijama i sektorima, ali je došlo i do velikog jednokratnog povećanja plaća. Očekuje se da će ulaganja ostati snažna, među ostalim zahvaljujući dodatnom ubrzanju rashoda koji se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost, pri čemu se očekuje da će se apsorpcija sredstava u okviru višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) za razdoblje 2021.-2027. ubrzati krajem razdoblja prognoze. Predviđa se snažan oporavak robnog izvoza unatoč relativno slabom rastu potražnje u gospodarstvima glavnih hrvatskih vanjskotrgovinskih partnera. Međutim, predviđa se da će se izvoz usluga, uglavnom turizma, realno smanjiti, uglavnom zbog kontinuiranog znatnog povećanja cijena turističkih usluga. Općenito, očekuje se da će doprinos neto izvoza rastu u 2024. postati negativan u kontekstu snažnog rasta domaće potražnje. Nakon toga, predviđa se usporavanje rasta BDP-a na 3,3% u 2025. i 2,9% u 2026. jer se pretpostavlja usporavanje rasta potrošnje zbog sporijeg povećanja plaća. Daljnjim povećanjem apsorpcije sredstava EU-a, u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost i VFO-a za razdoblje 2021.-2027. trebao bi se poduprijeti kontinuirani rast ulaganja, iako sporijim tempom. Očekuje se da će se izvoz robe u 2025. i 2026. nastaviti povećavati u skladu s vanjskom potražnjom, a izvoz usluga trebao bi nastaviti rasti u realnim vrijednostima kako se rast cijena bude smanjivao. Budući da se uvoz usporava s domaćom potražnjom, doprinos vanjskog sektora (tj. neto izvoza) rastu trebao bi postati neutralan krajem razdoblja prognoze. Rizici koji utječu na ostvarenje tih prognoza uključuju veća povećanja plaća od očekivanih u kombinaciji s mogućim ograničenjima ponude u turizmu, što bi moglo povećati cjenovne pritiske i naštetiti konkurentnosti izvoznika. Osim toga, potencijalna uska grla u opskrbi u građevinarstvu mogla bi odgoditi apsorpciju sredstava EU-a.

Očekuje se da će zaposlenost u Hrvatskoj nastaviti rasti, a stopa nezaposlenosti dosegnuti nove rekordno niske razine. Rast zaposlenosti u 2024. će se ubrzati na 3,1% zbog snažne gospodarske aktivnosti, zbog čega bi se stopa nezaposlenosti trebala smanjiti na 5,1%. Manjak radne snage i dalje je prisutan unatoč sve većem priljevu radnika iz trećih zemalja. Sveukupni rast plaća počeo je slabjeti unatoč snažnom povećanju plaća u javnom sektoru. Predviđa se da će se tijekom razdoblja obuhvaćenog prognozom rast zaposlenosti usporiti, dok će se stopa nezaposlenosti nastaviti smanjivati, iako sporijim tempom. Zbog toga se predviđa da će se rast plaća dodatno usporiti i ostati stabilan.

Za ukupnu inflaciju (mjerenu Harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena – HICP) predviđa se smanjenje s 8,4% u 2023. na 4% u 2024. U 2025. slijedi blaže usporavanje na razinu od 3,4%, uglavnom zbog predviđenog povećanja cijena energije, unatoč nižem porastu cijena usluga i hrane. Očekuje se da će inflacija 2026. dosegnuti referentnu vrijednost od 2% (sukladno kriteriju cijena definiranom odredbama maastrihtškog sporazuma). Temeljna inflacija (inflacija koja ne uključuje kategorije energije i hrane) trebala bi se smanjiti s 8,8% u 2023. na 4,7% u 2024. Pred-

³ Izvor: Jesenske ekonomske prognoze Komisije 2024., str. 100. – 101.

viđa se da će se 2025. temeljna inflacija dodatno smanjiti na 2,9 % (niže od ukupne inflacije za tu godinu) te da će 2026. iznositi 2,2% (nešto više od ukupne inflacije za tu godinu).

Saldo tekućeg računa platne bilance zabilježio je suficit od 0,8% BDP-a u 2023. godini, no predviđa se da će njegova vrijednost u 2025. biti prepolovljena (0,4% BDP-a), nakon čega slijedi postupni rast na razine od 0,5% BDP-a u 2025. i 0,6% BDP-a u 2026.

Očekuje se da će se u 2024. deficit opće države povećati na 2,1 % BDP-a, s 0,9 % u 2023. To se može pripisati novom zakonu o plaćama u javnom sektoru i mjerama socijalne pomoći kojima se vrši pritisak na rashode, pri čemu je strukturno pogoršanje uglavnom prikriveno snažnim rastom prihoda. Očekuje se da će se prihodi od neizravnih poreza povećati u uvjetima stabilnog rasta nominalnog BDP-a, dok se očekuje da će kretanje zaposlenosti i plaća povoljno utjecati na izravne poreze.

U domeni javnih financija, predviđa se da će 2025. udio deficita ostati na istoj razini kao i u 2014. (-2,1% BDP-a). Očekuje se da će rast nominalnog BDP-a i planirane promjene u oporezivanju nekretnina i dohotka od najma i dalje podupirati rast budućih proračunskih prihoda. Isto tako, predviđa se daljnji rast tekućih i kapitalnih rashoda. Vlada je produljila neke mjere za ublažavanje učinka visokih cijena energije do ožujka 2025., pri čemu bi se očekivani proračunski trošak provedbe tih mjera smanjio s 0,9% BDP-a u 2024. na 0,1% BDP-a u 2025., što bi dovelo do poboljšanja strukturnog salda. Daljnje smanjenje fiskalnog deficita na razinu od -1,9% BDP-a predviđeno je za 2026.

jer će rast fiskalnih rashoda (uglavnom rashodi za plaće i ulaganja koja financira država) biti sporiji od rasta fiskalnih prihoda. Predviđa se smanjenje udjela državnog duga u BDP-u sa 61,8% u 2023. na 57,3% u 2024. zbog snažnog rasta BDP-a i prilagodbi stanja i tokova kojima se utječe na smanjenje duga. Dodatno smanjenje duga na razinu od 56% BDP-a predviđa se u 2025. i 2026.

Tablica 2: Jesenske ekonomske prognoze Komisije za Hrvatsku 2024.-2026.

međugodišnje stope rasta* i u % BDP-a**	Ostvarenje			Jesenska prognoza EK		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Republika Hrvatska						
Realni BDP*	12,6	7,3	3,3	3,6	3,3	2,9
Stopa nezaposlenosti***	7,5	6,8	6,1	5,1	4,7	4,6
Inflacija (HICP)*	2,7	10,7	8,4	4,0	3,4	2,0
Saldo tekućeg računa platne bilance**	0,4	-3,4	0,8	0,4	0,5	0,6
Saldo konsolidirane opće države (ESA 2010)**	-2,6	0,1	-0,9	-2,1	-2,1	-1,9
Proračunski prihodi	45,5	45,0	45,8	45,4	46,3	46,4
Proračunski rashodi	48,1	44,9	46,6	47,6	48,4	48,4
Izdaci za kamate (opća država)**	1,5	1,4	1,7	1,5	1,5	1,5
Izdaci za investicije (opća država)**	4,8	4,0	5,6	5,7	5,9	5,8
Dug konsolidirane opće države (ESA 2010)**	78,2	68,5	61,8	57,3	56,0	56,0

***- u % ukupne radne snage

Izvor: Jesenske ekonomske prognoze Komisije 2024

tim4pinmagazin

Poštovani čitatelji!

Narudžbenicu za pretplatu na časopis tim4pin magazin, kao i brojne druge informacije o djelovanju našeg Centra, možete pronaći na internet stranici

www.tim4pin.hr